

DE ONTMOETING

Tekst: Mieke Julien

Spel: Wim Emmerik als de Indiaan en John van Gelder als de Blanke.

OP DE SPEELVLOER STAAT EEN CAFETAFELTJE EN TWEE STOELLEN.
DE INDIAAN ZIT AAN HET TAFELTJE EN STAART VOOR ZICH UIT.
HIJ DRAAGT EEN INDIANENJAS EN MOCASSINS (indianenschoenen).
OP TAFEL STAAT EEN WHISKYFLES, VOOR DE HELFT LEEG.
ER KOMT EEN BLANKE MAN AANLOPEN. HIJ HEEFT EEN GEBLOKT
OVERHEMD AAN. HIJ KIJKT ROND, AARZELT EVEN EN LOOPT NAAR DE
INDIAAN.

Scène 1 De Ontmoeting (heden)

Blanke

Is deze plaats vrij?

Indiaan

KNIKT, WUIFT MET Z'N HAND NAAR DE STOEL.
SCHUIFT HET GLAS NAAR DE BLANKE MAN, SCHENKT IN EN ZET ZELF DE
FLES AAN ZIJN MOND.

Blanke

KIJKT VERBAASD NAAR DE INDIAAN, PAKT HET GLAS.

Proost!

DRINKT IN EEN KEER HET GLAS LEEG EN ZET HET MET EEN KLAP OP
TAFEL.

Dat smaakt, dat vuurwater.

Indiaan

PAKT DE FLES, LAAT HET ETIKET ZIEN AAN DE BLANKE MAN.

Waar lees jij vuurwater?

Blanke

SUSSEND

Sorry hoor, grapje. Dagje vrij vandaag?

Indiaan

INGEHOUDEN KWAAD

Ja, ja, dagje vrij, elke dag vrij, gisteren vrij, eergisteren vrij, vorige week
vrij, vorige maand vrij, vorig jaar vrij. Ik kan me niet meer herinneren dat
ik niet vrij had.

Blanke

Zo vrij als een vogel, een geluksvogel, dat ben je.
Ik moet elke dag om 6 uur mijn bed uit.
De droom nog in mijn hoofd, de slaap nog in mijn ogen.
En als ik de slaap uit mijn ogen heb gewreven, zie ik moeder de vrouw die acht boterhammen met pindakaas staat te smeren.
Elke dag opnieuw. Daar word je wel wakker van. Maar niet gelukkig.

Indiaan

Moet je niet werken vandaag?

Blanke

Nee, ziekte wet. Tijdelijk hoor. Te lang in de mijnen gewerkt, begrijp je.
Ga je van hoesten.

Indiaan

SCHENKT DE MAN NOG EENS IN

Blanke

Bevalt me heel goed, zo'n tijdje vrij. Ik ben jaloers op jou, zoveel vrij als jij hebt. Jij kan doen wat je wil.

Indiaan

Ja, ja, ik kan doen wat ik wil.

Blanke

NIEUWSGIERIG. Wat doe je eigenlijk, zo'n hele dag?

Indiaan

Niks. Ik zit en ik drink en ik zit en ik drink, tot ik zo dronken ben, dat ik niks meer zie, niks meer voel en niks meer denk. Ik zag mijn vrouw niet meer en de kinderen niet, ik voelde niks meer voor hen en ik dacht niet meer aan ze. Tot ik thuis kwam en ze er niet meer waren. Geen vrouw, geen kinderen, nooit meer teruggekomen.

Blanke

SCHENKT ZICHZELF NOG EENS IN
Ik dacht dat die Indiaanse vrouwen zo volgzaam waren.

Indiaan

Ik ben met een blanke vrouw getrouwd.

Blanke

Ja, zoiets gaat nooit goed. Andere cultuur. Kijk naar Amerika, vol met buitenlanders. In alle kleuren: Chinezen, Ieren, negers, Spanjaarden. Mijn baas is ook een indiaan, net als jij. Een echte jager. Hij sluipt rond op z'n zachte schoenen, met dat stille gezicht. Af en toe ben ik gewoon bang

dat hij me zal scalperen. Die buitenlanders ... ze begrijpen niks van Amerika.

Indiaan

VERONTWAARDIGD.
Ik ben geen buitenlander.

Blanke

Je bent een Indiaan.

Indiaan

Mijn volk woont hier al eeuwen en eeuwen.
Jullie zijn de buitenlanders!

Blanke

Mijn voorvaderen hebben hier altijd gewoond.

Indiaan

Toen jouw over-over-overgrootvader hier kwam aan zeilen, stond mijn over-over-overgrootvader op het strand en begroette hem!

Blanke

Ja, in z'n nakie, heel deftig. Halve wilden waren het, die Indianen. Ze sloegen elkaar de kop in en vraten elkaar op. Wie hebben dit land groot gemaakt? De blanken!

Indiaan

De blanken hebben het land kapot gemaakt!

Blanke

Hoe durf je. Ik ken de geschiedenis!

Indiaan

Maar ik weet het beter!

ZIJ NEMEN ALLEBEI EEN SLOK, ZETTEN HET GLAS EN DE FLES MET EEN Klap op tafel. Ze pakken de tafel op en zetten die achter het toneel. Dan pakken ze ieder een stoel en lopen kwaad ieder naar een zijkant van de speelvloer.

HET LICHT SCHIJNT OP DE INDIAAN. DE BLANKE MAN STAAT STIL, IN DEZELFDE HOUDING

Scène 2 Toespraken

Toespraak Indiaan

De blanken discussiëren over wie Amerika ontdekt heeft. Was het Columbus in het jaar 1500 of was het de Viking in het jaar 1000? Welnee, de blanken hebben Amerika helemaal niet ontdekt. Dat waren de Indianen, 36.000 jaar geleden in de laatste ijstijd. Lang, lang geleden waren er bergen en de sneeuw op de bergen smolt, stroomde langs de helling naar beneden en vormde rivieren die uitkwamen in zee. Maar in de ijstijd bevroor het water. Het stroomde niet meer langs de helling naar beneden, vormde geen rivieren meer en het zeewater daalde en daalde totdat de bodem vrij kwam. Daar op die zeebodem tussen China en Amerika drongen de zeediertjes in de bodem en vormde een vruchtbare grond voor de planten die er groeiden. Er waren kuddes dieren daar, bizons en zij graasden en graasden. En ook mammoets graasden daar en zo trokken zij voort. Er waren ook groepen mensen en die volgden de dieren, omdat zij honger hadden. Ze leefden van de jacht en aten het vlees. En zo volgden de mensen de dieren en trokken zij voort over de vlakke. Daar op die vlakte was de zomer heel kort, maar een dag had 24 uren zonlicht. De winter duurde acht maanden en het was donker en koud. De mensen hulden zich in dierenvellen om zich te beschermen tegen de kou en zij leefden in holen onder de grond ter beschutting. Zo trokken zij voort, mensen en dieren, totdat zij in Amerika kwamen. Duizenden jaren daarna was de ijstijd voorbij en het ijs op de bergen begon te smelten, stroomde langs de helling naar beneden, vormde rivieren en het zeewater steeg en steeg. En zo werden China en Amerika van elkaar gescheiden. De mensen konden niet meer terug en zij bleven in Amerika. Ze ontwikkelden een rijke cultuur. Ze leefden van de visvangst, van de landbouw en van de jacht. De verschillende stammen die daar leefden hadden tweehonderd verschillende talen. Zij handelden met elkaar en zij communiceerden via gebaren. Ze leefden in evenwicht met de natuur. Totdat de blanken kwamen.

Toespraak goudzoeker

Vroeger dachten de mensen dat de wereld niet rond was, maar plat. De Spaanse matrozen voeren dus in hun zeilboten langs de kust van Afrika naar Indië. Ze vervoerden koffie, thee, tabak en peper, heen en weer terug naar Spanje, en zo gingen zij heen en weer terug. Columbus zei: Zo langs de kust van Afrika, dat wil ik niet meer. Ik wil

recht over zee.

Maar de matrozen riepen bang: Nee, dan vallen we van de aarde af!

Welnee, zei Columbus, wat een onzin, de wereld is een bol.

Dat verbaasde de matrozen.

Toen kreeg Columbus een idee. Hij zette een ei op de achtersteven van de zeilboot. Als de boot van de aarde valt, valt het ei kapot. Maar je zal zien, we gaan met de ronding van de aarde mee.

De matrozen dachten erover na. Ze overlegden en gingen akkoord. Zo gingen zij op weg.

Spanje verdween langzaam uit zicht. Zij waren op volle zee. Het regende, hagelde en stormde.

Toen kwam Indië in zicht. Ze stapten in een roeiboot en gingen aan land.

Indië natuurlijk. Maar die mensen daar met die grote neuzen en zwarte haren, wie zijn dat? Ze vroegen het aan Columbus. Indianen natuurlijk, zei Columbus.

Columbus bracht in kaart hoe de mensen leefden. Ze kenden geen ijzer en geen wapens. Ze waren warm en vriendelijk. Behalve de Indianen die op een eiland woonden en leefden van kannibalisme. Columbus schreef alles op en ging terug naar Spanje.

Tweehonderd jaar later leef ik, een Spaanse goudzoeker. Ik heb het verslag van Columbus gelezen en ik ben van plan om naar Amerika te gaan om die Indianen te onderwijzen.

Scène 3 De Ontmoeting (verleden)

DE INDIAAN ZIT BIJ DE WIGWAM.
DE BLANKE MAN KOMT AANLOPEN. GEWEER IN DE AANSLAG.
DE INDIAAN STAAT OP, PAKT ZIJN SPEER.
ZIJ BEWEGEN HEEN EN WEER. GESPANNEN.
DE INDIAAN ZET DE SPEER IN DE GROND EN GEBAART

Indiaan

Baardman, jij komt lopen? Te paard? Vliegen als een vogel?
Baardman, waar ben jij geboren? Waar liggen de botten van jouw
voorouders begraven?

DE BLANKE BLIJFT AGRESSIEF STAAN MET GEWEER IN DE AANSLAG.

Baardman, waar ga jij naar toe? Achter de horizon?
Wil jij eten, drinken, zitten.

DE BLANKE LAAT LANGZAAM HET GEWEER ZAKKEN.

Vertel me, waar kom jij vandaan?

Blanke

Zeilboot.

Indiaan

Zeilboot?

Blanke

Kijk maar.

DE INDIAAN KIJKT, VERBAASD. ZIJN HANDEN GAAN LANGZAAM UIT
ELKAAR EN GEVEN DE MAAT AAN VAN HET ENORME ZEILSCHIP.
NOG STEEDS VERBAASD GEEFT HIJ DE PIJP AAN DE BLANKE.
DE BLANKE MAN ROOKT, KUCHT, VERSLIKT ZICH.
HIJ GEEFT DE INDIAAN EEN FLES. DE INDIAAN WIL UIT DE FLES IN ZIJN
HAND SCHENKEN. DE BLANKE LAAT ZIEN HOE HIJ MOET DRINKEN.
DE INDIAAN DRINKT, TE VEEL, VERSLIKT ZICH.

Indiaan

Vuur, vuur, vuurwater!

HIJ WANKELT EN VALT NEER.
DE BLANKE MAN KIJKT VERSCHRIKT NAAR DE INDIAAN, DIE ALS DOOD
OP DE GROND LIGT.

Blanke

Het lijkt wel alsof hij door een kanonskogel is geraakt. Is hij dood?

GAAT DICHTERBIJ, SCHUDDT DE INDIAAN HEEN EN WEER.

Stomdronken, zwak volk. Een paar uren slapen en hij komt weer bij.

DE BLANKE GAAT TERUG NAAR HET SCHIP EN HAALT EEN KIST.
LANGZAAM WORDT DE INDIAAN WAKKER. HIJ STAAT VOORZICHTIG OP
EN WRIJFT ZICH IN DE OGEN.

Indiaan

Bizon, bizon, kudde bizons, denderen in mijn hoofd.
Pijl, pijl, pijlen in mijn hoofd.

HIJ LOOPT NAAR DE RIVIER EN WAST ZIJN HOOFD MET KOEL WATER.

Indiaan

Wat is er gebeurd?

DE INDIAAN KIJKT VERDWAASD OM ZICH HEEN. HIJ ZIET DE BLANKE
AANKOMEN MET EEN KIST ONDER ZIJN ARM.

Indiaan

Baard... man. Baardman heeft mijn gedachten gestolen!

DE BLANKE MAAKT DE KIST OPEN EN GEEFT DE INDIAAN EEN KETTING.
DE INDIAAN PAKT DE KETTING, BEKIJKT DE KRALEN EN DOET HEM OM
ZIJN HALS.

DE BLANKE GEEFT DE INDIAAN EEN KAM. DE INDIAAN BEGRIJPT HET
NIET. DE BLANKE LAAT ZIEN HOE HIJ DE KAM MOET GEBRUIKEN.

DE BLANKE GEEFT DE INDIAAN EEN SPIEGEL.

DE INDIAAN DRAAIT DE SPIEGEL ROND. HIJ BEGRIJPT DE SPIEGEL NIET.
DE BLANKE HOUDT DE INDIAAN DE SPIEGEL VOOR. DE INDIAAN KIJKT,
SCHRIKT VAN ZIJN GEZICHT.

Indiaan

Stuk van de rivier? Stuk uit het water gesneden?

SW INDIAAN LOOPT NAAR DE RIVIER. HIJ LEGT DE SPIEGEL OP HET
WATER. DE SPIEGEL ZINKT.

Blanke

Domme roodkop, glas is zwaarder dan water, weet je dat niet? Wat weet
jij wel, vogelvoer, met je haviksneus?

DE INDIAAN BEGRIJPT HET NIET. HIJ GEEFT VRIENDELIJK EEN GOUDEN

RING AAN DE BLANKE MAN. DE BLANKE KIJKT, KIJKT NOG EENS, HAALT EEN LOEP UIT ZIJN ZAK. GOUD! DE INDIAAN GEEFT NOG EEN RING AAN DE MAN. DE BLANKE MAN WEIGERT. DAN GOOIT DE INDIAAN DE RING IN DE RIVIER. DE BLANKE SCHRIKT.

Indiaan

Het gele steen woont in de rivier. Ik heb het uit het water genomen. In het water gaat het terug.

Blanke

Ik hier blijven, wigwam?

Indiaan

Goed jij blijven!

DE BLANKE GAAT AAN HET WERK. HIJ HAKT BOMEN, BOUWT EEN HUIS. DE INDIAAN VOLGT AL ZIJN BEWEGINGEN. HIJ DOET DE BLANKE NA, VERBAASD EN LANGZAAM. DE BLANKE ZAAIT, TARWE, OOGST, MAALT, BAKT BRODEN, SNIJDT BOTERHAMMEN, EET. DE INDIAAN VOLGT HEM, KOPIEERT HEM. DE BLANKE WERKT EN WERKT. HIJ HAALT GOUD UIT DE RIVIER. STEEDS MEER LAND PAKT HIJ.

Indiaan

Ho, stop. Jij blokhut daar, ik wigwam hier!

Blanke

Opzij, opzij, ik heb meer land nodig!

Indiaan

Nee. Het land is van iedereen. Jij land, ik land, wij leven samen. Jij water, ik water. Jij lucht, ik lucht.

Blanke

Wacht even.

DE BLANKE HAALT EEN GEWEER. HIJ LAAT ZIEN HOE JE MET GEWEER OP EEN BIZON KAN SCHIETEN. DE INDIAAN PROBEERT HET OOK. HIJ WIL MEER GEWEREN. DE BLANKE GEEFT HEM EEN CONTRACT. DE INDIAAN KAN HET NIET LEZEN.

Indiaan

Is dit een dierenhuid?

Blanke

Dit is een boom.

Indiaan

Een boom??? Wat heb jij op de boom getekend?

Blanke

Mijn gedachten. Mooie gedachten: jij land, ik land. Jij wigwam, ik blokhut.
Tekenen maar.

DE INDIAAN ZET EEN KRUIS. HIJ PAKT EEN GEWEER EN BEKIJKT HET.
DE BLANKE WERKT. HIJ BOORT, OLIE. DE OLIE SPUIT. DE BLANKE IS
BLIJ EN HAALT OLIE-TONNEN.
DE INDIAAN IS STIL, ZIT OP DE GROND, DURFT NIET TE BEWEGEN.
DE BLANKE GAAT OP DE TONNEN STAAN.

Scène 4 Gedichten

Gedicht Blanke Man

Zie de indiaan
hij drinkt het water
hij ademt de lucht
hij zit op de aarde
hij is bang voor het vuur.

Ik, blanke man
ik gebruik het water
voor elektriciteit
ik gebruik de lucht
voor vliegtuigen en windmolens
ik gebruik de aarde
ik spit en graaf, olie, goud, zilver en kolen
ik gebruik het vuur
om te smeden, gereedschap, machines en fabrieken.

Wij bouwen
wij breiden uit
wij groeien
wij drukken boeken
wij lezen en schrijven.

Zie de Indiaan
hij drinkt het water
hij ademt de lucht
hij zit op de aarde
hij is bang voor het vuur.

Indiaan wordt geboren
Indiaan leeft
Indiaan sterft
als een vallend blad.

Gedicht Indiaan

Zie de blanke man
hij wil het water vangen
hij zegt: het water is van mij
water achter tralies gevangen
is onmogelijk
water stroomt ... vrij!

Zie de blanke man
hij wil de lucht vangen
hij zegt: de lucht is van mij
lucht achter tralies gevangen
is onmogelijk
lucht waait ... vrij!

Zie de blanke man
hij wil de aarde vangen
hij zegt: de aarde is van mij
aarde achter tralies gevangen
is onmogelijk
aarde schuift ... vrij!

Zie de blanke man
hij wil het vuur vangen
hij zegt: het vuur is van mij
vuur achter tralies gevangen
is onmogelijk
vuur brandt ... vrij!

Zie de blanke man
hij wil de indiaan vangen
hij zegt: de indiaan is van mij
indiaan achter tralies gevangen
is mogelijk
maar zijn geest droomt vrij!

Slot

DE INDIAAN EN DE BLANKE ZITTEN ALLEBEI OP EEN OLIEVAT.
DE BLANKE ZIT MET ZIJN HOOFD IN ZIJN HANDEN.
DE INDIAAN KIJKT NAAR HEM.
DAN DURFT DE BLANKE EINDELIJK NAAR DE INDIAAN TE KIJKEN.
VERLEGEN, VOL SCHAAMTE. HIJ SCHENKT EEN GLAS WHISKY IN VOOR
DE INDIAAN.
DE INDIAAN PAKT HET GLAS, KIJKT NAAR HET GLAS, DRAAIT HET GLAS
OM EN DRINKT.

Indiaan: smaakt goed, dat vuurwater!

DE BLANKE LACHT, VOL SCHAAMTE.